

7. obletnica Rastoče knjige

Dolenjske toplice, 20. november 2019

Dovolite mi, da vas prav lepo pozdravim v imenu Državnega sveta – drugega doma našega parlamenta – in v svojem osebnem imenu na današnjem svečanem dogodku ob 7. obletnici Rastoče knjige. Po zaslugi dr. Janeza Gabrijelčiča, ki je pred 19 leti pričel s tem projektom v Novem Mestu, danes Rastoča knjiga vztrajno tke svoje kulturne, prijateljske in človeške niti ter povezuje vrtce, šole, knjižnice, kulturne ustanove, mesta, pa tudi države; s plemenitim poslanstvom širjenja védenja o knjigi in kulture branja povezuje ljudi dobre volje, ki kljub zaslepljenosti množice še verjamejo v dobroto človeka in v napredek družbe.

Tudi vi, tu v Dolenjskih toplicah, letos obračate že 7. list Rastoče knjige z biografskim delom tukajšnjega učitelja in ravnatelja osnovne šole, pomembnega kulturnega delavca, Dragotina Gregorca, ki je bil izjemno dejaven na zelo raznolikih področjih – na kulturnem, družbenopolitičnem, kmetijskem, pa tudi na gospodarskem področju. Zato je prav, da ste njegovo življenje in delovanje opisali v zborniku; ne zgolj kot spomin na njegovo delo, temveč tudi kot zgled mladim, ki morajo poznati zgodovino svojega kraja in ceniti tiste posameznike, ki so nesebično skrbeli za skupno omiko.

Zagotovo se vsi, ki delujemo v šolstvu, kulturi ali umetnosti nešteto krat sprašujemo, kako mladim, ki se vse globlje potaplajo v virtualni svet laži, ponarejenosti in navideznosti, posredovati zavest o pomembnosti literarne besede, umetniškega doživetja ali brezmejnosti lepega. Kako jim ponazoriti, da bodo brez knjige ali umetnosti oropani najglobljih čustev, da bodo šli skozi življenje kot strti, pohabljeni ljudje, kot ubogi nevedneži? Nevednost pa je najhujša nesreča, ki se človeku lahko zgodi, hujša od materialne revščine. Kako jih navdušiti za navidezno nekoristne, nepomembe humanistične vrednote, ki ne prinašajo hitrega dobička, a vendar je njihova korist neizmerljiva, ker nam pomagajo, da postanemo boljši ljudje? Saj prav knjige nam odstirajo širjave različnih svetov – zunanjih in notranjih, oddaljenih in bližnjih, preteklih, sedanjih in prihodnjih.

»Povem vam gospodje, morali bi povečati število šol, knjižnic, muzejev, gledališč, knjigarn. Morali bi povečati število krajev, kjer bi se otroci učili, krajev, kjer bi ljudje lahko brali, vseh organizacij, vseh ustanov, v katerih se razmišlja, v katerih se poučuje, v katerih se zbira, kjer se nekaj nauči, kjer človek postane boljši, z eno besedo, povsod bi morali omogočiti, da bi svetloba prodrla v duha ljudstva; kajti zaradi teme se ljudje izgubljajo.« Tako je leta 1848 v francoski skupščini rohnal pisatelj Victor Hugo, ko so sprejemali proračun in je bilo napovedano krčenje sredstev za kulturo, znanost, šolstvo. Kako zlovešče sodobno zvenijo te besede več kot poldrugo stoletje kasneje v samostojni Sloveniji, v združeni Evropi in v globalno informatiziranem svetu, ki bi nam moral prinesti več znanja, povezanosti in medsebojnega spoštovanja. A žal je realnost povsem drugačna – še nikdar nismo bili tako odtujeni, tako zaprti v svojo individualnost, tako zagledani v svojo sebičnost. K sreči pa se svet počasi začinja zavedati, da nam že obupno primanjkuje kritičnega mišljenja, ki ga tako neomajno vztrajno vzpodbujajo knjige, učenje in umetnost.

Knjiga je bila za Slovence od Trubarjevih časov sredi 16. stoletja simbol upora, pokončne države in samostojnega razmišljanja. Bila je središče kulture, jezika, znanja, bila je »kruh in sol« razmišljanja in življenja. Zato so v današnjem koristnostno naravnem svetu takšne rastoče knjige, ki nas potiskajo v globino misli, v širen svet umetnosti, v občudovanje ujetega trenutka lepote narave in človeka še toliko pomembnejše. Kako bi brez izmišljivega poetičnega sveta sploh znali izraziti vzhičenost ob barvah sončnega zahoda, nežnosti poljuba, toplini dlani ali mehki razpirajočih se cvetov? Knjige nam pomagajo, da se ne zadušimo in da iz svojega bivanja na tem svetu iztisnemo milega duha in človečnost. Kako globoke in brezčasne so besede Toneta Pavčka, zapisane v manifestu Rastoče knjige v Novem mestu: »Je knjiga. In med nami biva. Kot listina, kot dar rodov, kot dragotina neminljiva, kot živ simbol, kot kruh in sol.«

Zato hvala vsem, ki s svojo srčnostjo prispevate k življenju Rastoče knjige tu v Dolenjskih toplicah, čeprav zagotovo vaša pot ni lahka, v današnjem času zagotovo ne. A mislim, da je vredno vztrajati. Kot pravi italijanski renesančni pesnik Francesco Petrarca v enem svojih sonetov: »Maloštevilna bo tvoja tovarišija / na drugi poti; prosim te tem bolj, duh blagi - / pri svojem velikem poslanstvu ne omagaj.«

Prof. dr. Branka Kalenić Ramšak
državna svétnica